

DOI 10.36074/grail-of-science.25.06.2021.046

ПРОГНОЗ НАЙБЛИЖЧОГО НООМАЙБУТНЬОГО ЛЮДСТВА ТА УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Корсак Костянтин Віталійович

д-р. філос. наук, професор, кафедра української та латинської мов
ПВНЗ «Київський медичний університет», Україна

Кірик Тамара Вікторівна

канд. пед. наук, доцент, зав.каф. української та латинської мов
ПВНЗ «Київський медичний університет», Україна

Похресник Анатолій Костянтинович

канд. філос. наук, доцент, директор
Київський технікум електронних приладів, Україна

Корсак Юрій Костянтинович

канд. філос. наук, старший науковий співробітник
Інститут вищої освіти НАПН України, Україна

Інші співавтори вказані в кінці статті

СЕКЦІЯ XX. ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ

Анотація. Стаття спирається на поліпшену модель цивілізаційних хвиль Е. Тоффлера і містить критичний аналіз ролі технологічних винаходів у досягненні людськими станами володаря планети і створенні сукупності загроз для власного існування. Автори нагадують про рекордно помилкові передбачення майбутнього наприкінці ХХ ст. У центрі уваги перебувають три сучасні прогнози — Римського клубу, останньої конференції 2021 року у Давосі і колективна пропозиція авторів цієї статті про підтримку входження людства в нооеру. Вказано на помилковість перших двох прогнозів, наведено докази прискорення початку побудови людством не Індустрії 4.0, а ноосупільства на основі ноознань і ноотехнологій — знань «з майбутнього». Наведено перелік частини вже створених ноотехнологій і скорочений варіант авторського «Нооглосарію» з інноваційними термінами.

Ключові слова: технологічна еволюція людства, цивілізаційні хвилі, помилкові передбачення, глобальні загрози, екологічно ідеальні і рятівні ноотехнології, стан їх поширення, Нооглосарій-1, пейзаж майбутнього

1. ВСТУП: глобальні проблеми і мотивація намірів авторів статті

Подальший текст є колективним твором і належить науково-дослідній групі з назвою «Київський клуб АНТИКОЛАПС», що дає право публікації у Міжнародному журналі «Грааль науки» без обмеження кількості співавторів.

Імпульсом до створення у квітні 2019 року цього цілком незалежного об'єднання українських освітян і науковців стало не передбачення нами вже дуже близького початку поширення пандемії COVID-2019, а велике незадоволення тими пропозиціями і рекомендаціями для керівників України та всього її населення, які надходять від західних країн-лідерів, насамперед від експертів зі складу інстанцій Європейського Союзу, Римського клубу і організаторів тижневих зустрічей світової бізнесової і політичної еліти у швейцарському Давосі.

У цій статті ми зробимо спробу позмагатися не тільки з вказаними «лоцманами», а й з багатьма науковцями, аналітиками та представниками ЗМІ щодо об'єктивнішого аналізу доісторичних подій на основі перших значних досягнень нооісторії — новітньої мудрої і чесної частини знань про минуле. Та головною метою цієї статті стане прогноз світового і національного майбутнього, побудований на основі виявлених нами доказів неминучості усе швидшого розвитку екологічно нешкідливих *ноотехнологій* (мудрих і лікувальних для біосфери і людства виробництв й процесів) та чималої групи нових наук, назва яких міститиме грецьке «ноо», що означатиме мудрість, розумність та об'єктивність.

Ми вже вказували у своїй попередній статті (йдеться про матеріал у часописі «Грааль науки» [1]) факт радикально негативного ставлення науковців, редакторів і навіть широкої громадськості до усіх слів з літерами «ноо», що зумовлює автоматичне відторгнення наших статей, думок і пропозицій, семантичне оформлення яких включає «ноо». Це ставлення спирається на хибну переконаність у цілковитій неможливості виробничих процесів, які надають потрібне людям, виліковують біосферу від аграрних та індустріальних пошкоджень і навіть дають змогу поєднати помірно збільшення населення Землі з несподівано швидким зростанням якості і безпеки життя

Фактично, й зараз майже ніхто не вірить в існування рятівних ноотехнологій і швидке збільшення їх кількості з 2019 року. Ця ігнорація вже загальмувала позитивний прогрес людства, підтримала вплив негативних есхатологічних уявлень й активізувала багато гранично небезпечних явищ, серед яких не тільки посилення неготовності людства до неминучого надходження епідемій і пандемій, а й загострення конфлікту цивілізацій, формування чергового варіанту «холодної війни» і т.д., і т.п. Це й стало однією з головних причин появи і пропозиції потенційним читачам усього подальшого тексту.

2. Мета, завдання і використані методи

Гранично коротко вкажемо, що **метою** статті є наведення доказів позитивної еволюції у зв'язку з дуже великим прискоренням зростання кількості і значення рятівних для всього людства ноотехнологій, а **комплекс завдань** полягатиме в конкретизації цих позитивних семантичних тверджень до рівня пропозиції цілком конкретних і реальних матеріальних і духовних (ідейних, ментальних, когнітивних і т.д.) засобів порятунку всього людства від наявних і майбутніх загроз, нещастя і катастроф.

В отримані фахової компетентності і в процесі її безперервної реалізації на практиці всі ми сформувавши достатнє оволодіння принципами і методами виконання наукових досліджень, які б завершувалися появою нових знань, а не

комбінуванням вже відомої інформації, що майже ідеально і з колосальною швидко здійснює Штучний інтелект в сучасному стані. Корисно вказати, що саме це його «вміння» сягло майже фантастичної спроможності до самовивчення як завгодно складної сучасної мови до рівня вільного її використання для синхронних перекладів і безлічі інших справ (сподіваємося, що це урятує від зникнення великий фрагмент культури світу у вигляді мов, які швидко втрачають своїх носіїв) [2].

Ми діяли традиційним чином, але з використанням всіх мовних та інструментальних можливостей продовжили свою багаторічну практику моніторингу всіх важливих наукових відкриттів, технологічних і культурних досягнень. Це давало змогу уникати неприємних феноменів, подібних до помилок п'яти сліпих, які в умовах страшного цейтноту одним дотиком формували уявлення про слона, чи використання «стариком Хоттабичем» надто стародавніх знань про Землю на сучасних іспитах з географії (маємо й інші приклади, але утримаємося від наведення).

Загалом же **наша методологія** полягатиме в повідомленні вже достатньо перевірених ультра-нових фактів останніх років чи місяців та у чіткому відділенні їх від власних припущень, висновків і пропозицій, що спиратимуться на ці факти.

3. Виклад результатів дослідження

Корисно одразу відзначити, що чимало інформації про ноотехнології і ноонауки ми оприлюднювали в попередніх публікації, зокрема, аж у двох дуже великих статтях у перших випусках «Граалю науки». Ми не хочемо повторюватися і чути репліки на кшталт «І знову ви про свої ноотехнології... Та це ж уже загальновідомо! Нема чого пропонувати ноовелосипед, комбінуючи деталі з усіх попередніх». Тому намагатимемося не повторюватися, акцентувати інформацію за останній рік і всіляко урізноманітнювати виклад.

У минулому році кілька учасників наявного авторського колективу в українському часописі «Вища школа» оприлюднили статтю [3], яка містить детальний аналіз інноваційно-прогностичної діяльності членів кращого у світі об'єднання незалежних від урядів науковців з назвою «Римський клуб». Він має всі підстави пишатися колосальним позитивним впливом на світову еліту і наукову громадськість своїх численних книг і аналітичних розвідок, створених і поширених після 1972 року. Особливо уважно ми вивчали і використовували «прогностичну тріаду» — комплекс трьох книг з детальним прогнозуванням долі людства на інтервал ста років [4]. Аналіз їх текстів засвідчує посилення в авторів і керівництва Римського клубу страху перед майбутнім, формування переконаності в неминучості останньої глобальної війни за рештки ресурсів життєзабезпечення усе більшого населення. Доцільно вказати, що воно зростає на 2-3 особи щосекунди і досягло стадії розселення, коли на одну людину припадає шматочок суходолу трошки більший площі футбольного поля для міжнародних матчів.

Та поглянемо на сучасний Римський клуб, який аж ніяк не хоче зменшувати свої аналітично-рекомендаційні амбіції. Однак, серед сучасних його керівників і десятків співробітників ми не зауважили світових лідерів з точних наук. Схоже, що всі вони отримали прекрасну гуманітарну освіту без намагання не тільки мати чітке уявлення про відмінності між ядрами, атомами і

молекулами, а й з твердим бажанням розуміти сенс, значення і перспективи найвагоміших сучасних досягнень у точних науках, зокрема, у секторах, що виникли нещодавно (а особливо у тих, які «ось-ось з'являться»).

У результаті такої професійної підготовки та під впливом тиску ЗМІ й політичних негараздів учасники Римського клубу ні в попередніх, ні в останній своїй звітній за 50 років доповіді («"Come on!" Як капіталізм, короткозорість й урбанізація руйнують планету» [5]) не ризикнули заглиблюватися в аналіз сучасних відкриттів у потоці «нано-» та інших перспективних технологій, будуючи свої міркування на доволі традиційних поняттях зі сфери політичних та економічних наук. Інколи вони вводили в Доповідь нові словосполучення, найбільш помітними серед яких ми вважаємо «Нове Просвітництво» та «Освіту задля знання про майбутнє», але кожного разу відмовлялися від їх пояснення і деталізації й віддавали перевагу довжелезному переліку тих позитивних досягнень у житті і поведінці людей, що будуть наслідком їх використання. Для формування повного уявлення про позитивні і негативні якості згаданої доповіді та підсумкової оцінки діяльності Римського клубу ми просимо читачів звернутися до нашої статті [3].

А тут, як ми проголосили у заголовку, спробуємо використати нові підходи для аналізу минулого і майбутнього й довести, що успіх у точному прогнозуванні майбутнього та побудові його якомога позитивнішого варіанту стане можливим на основі цілком нових семантичних понять і таких наук, які народилися і розвиваються вже у XXI ст.

Дамо гранично стисле пояснення нашого розуміння словосполучення «*семантичні поняття*». Серед можливих прикладів того, як невдалий вибір слів-характеристик автором якогось нового і важливого явища практично унеможлиблює його розуміння мало не всім населенням Землі, нам хотілося б обрати айнштейнівське «Спеціальна теорія відносності». Однак, детальне пояснення причин його появи і справжнього змісту в розрахунку «на всіх» вимагатиме майже повного обсягу цієї статті, тому ми віддамо перевагу двом незрівнянно простішим прикладам «неправильного семантичного забезпечення»: 1) довжелезну історію невдалих спроб розкриття загадки народження сім'ї споріднених індоєвропейських мов; 2) оглушливий провал великого колективу французьких науковців та експертів-аналітиків у спробі будь-що перевершити Римський клуб у прогнозуванні віддаленого на сотню років майбутнього.

Якщо поглянути на світову карту розподілу груп (родин чи сімей) споріднених (тих, що мають спільні слова) мов, то вразить насамперед всепланетне поширення родини індоєвропейських мов, яка включає українську та всі інші слов'янські мови разом з більшістю європейських. Подібність цих мов ще з початку історичних часів помічали купці й інші особи, які відвідували, наприклад, Індію. Але заслуга у приверненні уваги лінгвістів, істориків та інших європейських науковців до задачі пояснення появи і особливостей поширення індоєвропейської мовної сім'ї зазвичай присуджується британському юристу В. Джонсу (1746-1794), якого найчастіше називають «філологом». Вітчизна після отримання ним вищої освіти й засвідчення видатних лінгвістичних здібностей у 1783 р. скерувала його в Калькутту для праці у верховному суді Бенгалії.

Ці й справді вельми відповідальні функції спонукали В. Джонса вивчати поза судовими справами культуру Індії, її мови, цікавитися даними про попередніх завойовників. Особливо серйозно він поставився до Рігведи з її численними релігійними гімнами. Це відомий твір аріїв, які прийшли з північніших широт і на всі подальші часи сформували кастову структуру суспільства, забезпечивши його стійкість на тисячі років. Мовні знання В. Джонса виявилися цілком достатніми для доведення того, що індійський санскрит має багато спільного з усіма провідними європейськими мовами кінця XVIII ст. Йому вистачило сміливості сформулювати і публічно проголосити наступне узагальнення: «Незалежно від того, наскільки давній санскрит, він має дивну структуру. Він досконаліший, ніж грецька мова, багатший, ніж латинська, вишуканіший, ніж кожна з них, і в той же час він має настільки близьку подібність з цими двома мовами, як в коренях дієслів, так і в граматичних формах, що вона навряд чи може бути випадковістю; ця подібність така велика, що жоден філолог, який зайнявся б дослідженням цих мов, не зміг би не повірити тому, що вони відбулися із загального джерела, яке вже не існує» [6, стор. 8].

Вказане джерело отримало назву *протоіндоєвропейської мови* (ПІЄМ) й навіть зараз між компаративістами-філологами триває змагання з віднайдення тієї «колиски», звідки первинна мова могла рухатися по суходолу. Узгодили між собою, що цим місцем ймовірно була така ділянка Євразії, де люди бачили сніги і найчастіше використовувати не пальми, а берези. Лінгвісти були здивовані, що в індоєвропейському світі береза відіграла роль безсумнівного лідера у переліку великих видів флори, набагато випереджаючи дуб чи хвойні породи.

Зі змінною інтенсивністю тема походження індоєвропейських мов досліджується представниками багатьох наук і зараз. Наведемо коротке узагальнення цих пошуків зі статті американця М. Болтера: «Більше 400 мов належать до однієї й тієї ж неймовірно великої мовної сім'ї — індоєвропейської, і всі вони мають спільне джерело. Індоєвропейська мовна сім'я, до якої входять, наприклад, латина, грецька, санскрит, російська, англійська, іспанська, хінді, урду, фарсі, — найпотужніша мовна група в історії людства. Кількість включених у неї мов становить всього 7% від 6,5 тис. з відомих у світі мов, проте на них говорять 3 млрд. людей, тобто майже половина населення земної кулі. Розуміння того, коли і як ці мови настільки легко і швидко поширилися, — це ключ до інтерпретації соціальних, культурних та демографічних процесів, які сформували різні популяції в Європі і у великій частині Азії. Пол Хеггарті (Paul Heggarty), лінгвіст з Інституту наук про історію людини Товариства Макса Планка в Єні (Німеччина), так формулює проблему: «Ми повинні знайти пояснення тому, чому індоєвропейці були так неймовірно, непереборно успішні» [7; 8].

Відомі нам праці наших попередників у цій темі навіть не ризикували пояснювати факт поширення спільних слів на ворожі території на тисячі кілометрів від місця походження. Причиною неуспіху ми вважаємо використання висловленого В. Джонсом та іншими «першопрохідцями» припущення про поширення «первинної мови», що є принципово помилкою — без пролиття рік крові чи створення грандіозних імперій чиясь мова не може стати «неймовірно, непереборно успішною». Підкреслимо ще раз: всі проблеми лінгвістів виникли тому, що вони «зациклилися» на слові «мова», яке принципово незастосовне для експансії комплексу всіх спільних для індоєвропейської сім'ї мов слів і понять.

Відповідальний автор цієї статті з кінця 1970-х років примушував свій мозок шукати правильне пояснення «непереборної успішності» поширення «чогось», що мало наслідком появу і сім'ї мов, і всієї індоєвропейської культури. У результаті в січні 2017 році постійно завантажений орган мислення вирішив полегшити собі життя і запропонував феноменально просте пояснення: з «колиски» за доволі тривалий час сталося розповсюдження не цілісної мови з повним семантичним комплектом, а «хмари тегів» — чималої сукупності найважливіших виробничих і соціальних технологічних понять, які запозичували купці чи вороги-розвідники й зі спотвореннями переносили до себе. Це дуже помітно з цілком незаперечного факту, що стосується нашого слова «береза». Зверніться до ГУГЛУ і швидко переконайтеся в тому, що в сучасних європейських мовах воно звучить таким чином: бяроза (біл.), берёза (рос.), бреза (болг., серб., макед.,), breza (слова., словен., хорв., босн.,), brzoza (поль.), bříza (чесь.), beržas (лит.), birke (нім., фризська), birk (дан.), birki (ісл.), berk (нідер.), beithe (ірл.), betula (лат.), betulla (італ.), abedul (ісп.), bétula (порт.), birch (англ.), bouleau (франц.), björk (швед.), bjørk (норв.). Фіни у гості не приходили, тому називають берізку «koivu». Висловимо припущення, що слово «береза» є українським варіантом болгарського «бреза», бо ми запозичили у болгар плавлення руд міді на березовому вугіллі, а не навпаки. Та ще важливіше наголосити на тому, що пращури українців були найактивнішими учасниками **першого одуховлення світу** — появи відповідної мовної сім'ї та індоєвропейської культури.

Тут ми змушені відмовитися від спокуси розглянути всі нові факти і виміри, що підтверджують висловлене твердження, від пропозиції надати читачам новісіньке слово **нооісторія** (Noohistory) для позначення усе більшої гори новітньої інформації, яку швидко збільшують археометрія, палеогенетика й інші молоденькі науки, та повернутися до проголошеної головної теми — передбачення майбутнього і пояснення гранично нещасливої для французьких науковців спроби перевершити досягнення Римського клубу початку 1970-х років у точному прогнозуванні віддаленого майбутнього. Причиною здійснення цієї спроби можна вважати не тільки заздрість до успіхів Римського клубу, а й відгук керівних кіл Франції на наближення нового тисячоліття, їх бажання зробити підсумки для ХХ ст. і накреслити національний шлях у майбутнє.

На доручення Міністерства досліджень і технологій Франції (МДФ) асоційовані урядові установи — Національний центр наукових досліджень, Група з досліджень і технологічних обмінів та інші — повинні були створити прогноз подій на все ХХІ століття. Роботою керував професор і багаторічний директор Відділу передбачень МДФ Т. Годен. Її результат — дуже велика колективна монографія з аналізом можливих подій ХХІ століття і наведенням у кінці довжелезного списку залучених до багатьох нарад і семінарів кращих науковців та експертів Франції [9].

Упродовж інтервалу 1988-1989 рр. на кожному з тематичних семінарів по півсотні представників наукової еліти Франції проаналізували всі важливі та можливі світові проблеми і «нерівноваги» — від демографічних аж до освітніх та мілітарних. Усе було узагальнено в багатьох схемах і графіках на 600-х сторінках тексту з найдетальнішим описом столітнього змагання між СРСР і США з участю держав-сателітів. Сканування тексту засвідчило нам вражаючий

факт: у книзі ніхто не висловив припущення про можливість зникнення одного чи й двох конкурентів — всі були переконані в повній неможливості того, що насправді сталося практично одразу після початку поширення віддрукованої книги. Пояснити цей провал французів, мабуть, узагалі неможливо, адже в той момент об'єктивним спостерігачам в СРСР і поза ним були помітними ознаки його швидкої деградації і наближення до розпаду (лютий 1988 — Сумгаїт, 9 квітня 1989 — Тбілісі, червень 1989 — Фергана і т.д.).

Дисциплінарна обмеженість знань і палке бажання догодити начальству могли посприяти мега-помилці французів. Схильність до епатажу і намір будь-що викликати зацікавлення світових ЗМІ — цілком реальна причина невисокої якості вже згаданої звітної за 50 років Доповіді Римського клубу і т.д. Навіть не надто глибокий аналіз розвитку науково-технічної сфери упродовж останніх двохсот років свідчить на користь тих науковців, які переконані в неможливості точного передбачення того, що через півстоліття вироблятимуть у тому чи іншому секторі економіки, як зміниться масове життєзабезпечення тощо.

А нам час запропонувати читачам оцінку найвпливовішого на сучасному Заході передбачення майбутнього, яке вже багато років упродовж заключного січневого тижня без будь-яких серйозних змін надходить від організаторів Всесвітнього економічного форуму у швейцарському містечку, яке має назву «Давос». Вміла реклама і чималі кошти дали їм змогу досягти більш чи менш тривалої участі в ньому мало не всіх керівників світу, провідних бізнесменів і багатьох науковців. Центральна фігура серед організаторів — професор Клаус Шваб, який має хороші наукові здобутки і високе реноме. Останнім часом на зібраннях у центрі уваги перебували аналізи руху людства до логічного наслідку «четвертої промислової революції» — до Індустрії 4.0. Наші читачі про це, мабуть знають, тому ми обмежимося тільки наведенням рис. 1, де доволі вдало відтворенні головні ознаки не тільки попередніх промислових революцій, а й Індустрії 4.0.

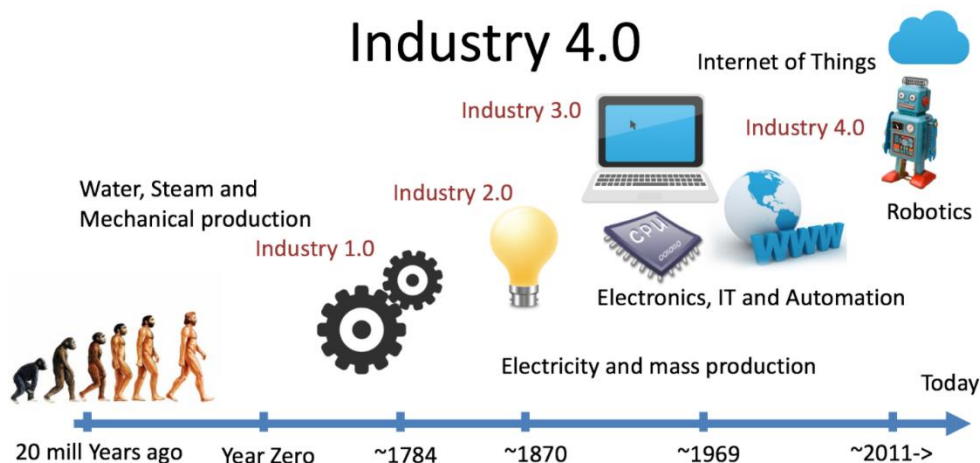

Рис. 1. Розрекламована економічними форумами у Давосі модель «Четвертої індустріальної революції (Індустрії 4.0)»

Нам важливо вказати на те, що прихильники Індустрії 4.0 рекомендують не шкодувати будь-яких ресурсів на створення людиноподібних роботів з метою виконання технологій індустріального виробництва: автоматів-кельнерів у

кафе і ресторанах, збирачів стиглих фруктів з гілок дерев, «роботів-скотарів» для управління коровами, козами чи вівцями на пасовищах. Прихильники подібних дій не лінуються погрожувати усім безробітням і зростанням бідності з безперервним залякуванням прискореного надходження «наслідків глобального потепління» (останнє по часу появи попередження зробили керівники G7 11-13 червня 2021 р.), якого насправді не існує в реально загрозовому варіанті.

У вивчених нами працях учасників попередніх давоських конференцій ми практично не зустрічали поглибленого аналізу прогресу новітніх виробничих технологій, наприклад, еволюції спроб отримання м'яса не через щорічне знищення приблизно 100 мільярдів курей і набагато більших тварин, вирощування яких вимагає колосальних територій, а через отримання тонн м'ясних волокон у спеціалізованих великих біореакторах. Та ще більше дивує ігнорування у книзі К.Шваба, підготовленій для Давосу-2021 [10], хоча б мінімальних згадок про вже достатньо поширену на цей момент інформацію про успіхи фірми Nature's Fynd [11], засновники якої спромоглася на основі вивчення можливостей мікро-екстремофілів з гарячих джерел Єллоустоунського національного парку перетворювати у відкритих посудинах (кюветах) навіть у міських квартирах будь-яку природну органіку в подобу якісного мікрофаршу, який містить всі незамінні амінокислоти, ліпіди, чимало вітамінів і клітковину. На відміну від шампінйонів, які також входять у групу трансформаторів (деструкторів) органіки, але стають смачними після значних зусиль кухарів, створену «гейзерними мікрогрибками» волокнисту субстанцію можна їсти одразу чи виготовляти з неї багато усіх відомих харчових продуктів «з білковим наголосом».

Важливо вказати, що описаний протеїн Фу є тільки провісником потоку майбутніх бактеріальних продуцентів їжі, які перетворять у дійсність важливу пропозицію нашого генія В.І. Вернадського, сформульовану ним у паризькій статті 1925 року. Він переконливо порадив людству навчитися самостійно виготовляти собі їжу без деструкції біосфери [12]. Ми ж вкажемо на те, що тепер мало не щомісяця надходять повідомлення про отримання білків та інших складових повноцінної їжі з природної органіки без вирощування і подальшої переробки представників не тільки фауни, а й флори.

Цей приклад ми вважаємо незаперечним доказом помилковості схем і пропозицій професора К. Шваба та всіх інших прогнозистів, які вважають вічними індустріальні технології і навіть зараз не помічають десятків ноотехнологій. Серед них ми віддаємо першість «протеїну Фу» через феноменальну побутову зручність, швидкість перетворення «органічного сміття» в якісний харчовий продукт, легкість поширення спор грибків на всю планету і безперечну спроможність назавжди ліквідувати глобальний голод (щонайменше п'ята частина населення світу постійно недоїдає), а також припинити наругу над мільярдами генетично близьких до нас ссавців, які страждають від умов перебування в «індустріальному тваринництві».

Наші знання про науково-технологічні інновації дають змогу запропонувати читачам не якийсь клон рис. 1, а авторське відтворення ідеї американського футуролога Е. Тоффлера про еволюцію людства за моделлю «трьох цивілізаційних хвиль» — рис. 2. Наші студенти дуже позитивно оцінюють

його, адже вони звикли до «кліповості» і яскравих зображень, а не довгих текстів зі складних і перевантажених різними семантичними «прикрасами» речень.

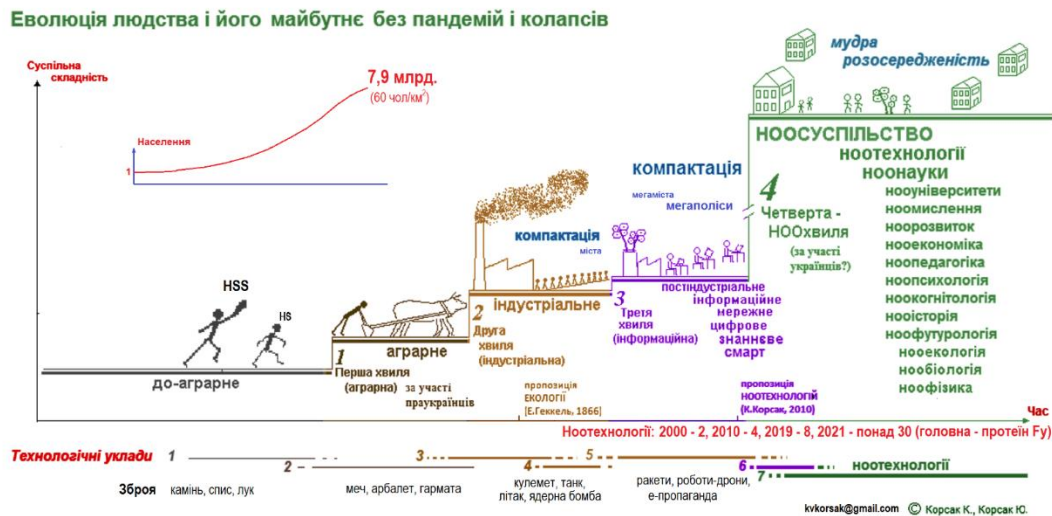

Рис. 2. Порівняння п'яти суспільств, чотирьох «цивілізаційних хвиль» та історична зміна технологічних укладів

Як відомо, сходинкову модель еволюції людей до сучасного стану запропонував американський соціолог і футуролог Е. Тоффлер, що ми вважаємо його безперечним успіхом. Але він бачив «третю хвилю» найвищою і був підтриманий послідовниками, що придумали для четвертого суспільства багато назв (ми вказали найбільш популярні) і переконали себе в тому, що воно продукуватиме тільки інформацію. Насправді й досі не сталося заміни засобів життєзабезпечення (домінують екодеструктивні індустріальні), тому хвилю №3 ми зобразили найменшою серед усіх. Цей крок стане переконливішим, якщо звернутися до маловідомого в Україні поняття «технологічних укладів» — сукупності найбільш поширених і важливих способів виробництва як справжньої основи життєзабезпечення більшості населення. Наше бачення укладів з назвами варіантів зброї, найбільш уживаної у відповідні періоди часу, відтворене на рис. 2 й охоплює весь час існування сучасних «подвійно розумних» людей, які здобули перемогу над «просто розумними» завдяки давній (щойно встановлено, що сталося 0,6 млн. років тому) генетичній мутації [13].

Вона зумовила появу у головному мозку структур і нових зв'язків, що стимулювали потяг до інновацій, досліджень і практично безперервного винахідництва. Строго кажучи, всі розвинені представники фауни для виживання змушені вивчати оточення й виявляти певну цікавість до невідомого, але велике відставання від людини засвідчують навіть найрозумніші серед мавп — бонобо. Вони набагато переважають нас у моральності, але, бідолахи, не винайшли хорошої зброї й досі для африканських HSS — Homo Sapiens Sapiens — є об'єктом полювання і кулінарного використання.

На наш погляд, тема «технологічні уклади» розроблена в Україні ще надто поверхово. Прикладом ми вважаємо велику недооцінку ролі перших металів у розширенні виробничих можливостей людини, в першу чергу — в обробці дерева та удосконаленні столярних виробів. Кожному з нас легко переконатися

в тому, що заміна сокири з каменю, густина якого 2-3 кг/дм³, на бронзову чи хоча б мідну (їх густина утричі більша) неймовірно полегшує і набагато прискорює зрубання берези, сосни чи дуба та їх подальшу обробку.

З межі 2000-го року в широкому потоці нанотехнологій індустріальної природи (тобто — шкідливих для біосфери і людини через хімічні та інші викиди) ми помітили поодинокі пропозиції процесів, які є екологічно чистими. Їх винайшли біологи, хіміки і фізики, які якось не звернули увагу на фактор екобезпеки, бо звітували про досягнення у «своїх науках». Наші ж пріоритети увесь час полягали в оцінці наукових відкриттів і створених на їх основі технологічних досягнень в усіх аспектах їх можливої застосовності для цілковитої ліквідації екологічного колапсу і тих загроз для всього людства (отже — і для наших нащадків), які з великою переконливістю передбачили ще у 1970-х роках члени Римського клубу та інші науковці й виклали у «прогностичній трилогії» [4].

Саме тому ми одразу ж звернули увагу на винайдення перших екологічно безпечних технологій, запропонували увести для них «7-й технологічний уклад», а в 2010 році оприлюднили пропозицію назвати їх по-справжньому мудрими — **ноотехнологіями** (nootechnologies), перекинувши місток між Античністю (грецькою ноос — найвища мудрість і розум) і пропозицією В. Вернадського та його французьких колег увести для «розумної Землі» поняття «ноосфери».

У той момент ми помітили усього-навсього чотири ноотехнології. Ось їх коротка характеристика з вказівкою на подальший розвиток до 2021 року.

1. У величезному і маловідомому світі бактерій були виявлені найпростіші, які мали результатом свого харчування довільними органічними масами відходи у вигляді біологічних пластиків з нормальними механічними властивостями, відтак, придатні для обробки на наявному обладнанні. Їх колосальна перевага перед продуктами переробки газу і нафти полягає у достатньо швидкому саморозкладанні у довкіллі під дією грибків і бактерій, як це щороку відбувається з опалим листям. Практичне їх використання мало обмежений обсяг й було реалізоване тільки в Каліфорнії, де усім відомий губернатор А. Шварцнегер спромігся вплинути на Національний Конгрес США так рішуче, що отримав кошти на виробництво упакування для харчових продуктів з біопластиків на двох заводах з німецькою біотехнологією. Його досягнення не стало світовою сенсацією, на відміну від реакції американських ЗМІ на певні негаразди у приватному житті. Воно не викликало ланцюгової реакції, що змінила б політику виготовлення всіх пластичних матеріалів. На даний момент удосконалення подібних бактеріальних процесів у Німеччині з використанням генетичних модифікацій дало змогу підвищити вміст біопластиків у тілах «продуцентів» аж до 80-85% їх об'єму [14]. Винахідники переконані у тому, що зміна цих та інших ціанобактерії дасть змогу отримати багато корисних речовин (названі ліпіди, жирні кислоти, малати, сукцинати і т.д.).

2. У світі нанопроцесів (точніше слід сказати — молекулярних фізичних явищ) було реалізовано трансформацію з допомогою дешевих фотокаталізаційних сполук звичного для нас усіх поглинання світла в ефективне біообеззараження поверхонь тіл і повітря у приміщеннях. Майже одразу це явище у Великій Британії було застосоване у медичній сфері. Перший з групи

авторів цієї статті у момент прибуття в Київ страхів від епідемії «свинячого грипу» (2009 рік) подумав про можливість створення захисних масок, які могли захистити людей від вірулентних найпростіших. Витративши чотири години на телефонні контакти, пощастило відшукати «компетентного представника владних структур», який одразу усвідомив значення поєднання слів «чорнобильські маски» і «нанопотокаталізація» й одразу ж запитав: кому ще ви це повідомляли? На слова «тільки вам» почув пораду сидіти дуже тихенько і не ризикувати життям. Наш експерт з МНС прекрасно розумів, що надзвичайно дешеві подібні маски після напилення мікрокількості двоокису титану стають практично «вічним» і дуже ефективним засобом мало не миттєвого перетворення на освітленій поверхні вірусів чи бактерій у водяну пару, азот та інші гази. Наслідок на даний момент: подекуди науковці таки працювали з ідеальними масками, але їм швидко «Хтось» пояснив помилковість цієї активності, тому світ і ми маємо дорогий непотріб, який «фахівці та експерти» рекомендують змінювати на нові мало не щогодини. Номо таки справді розумна істота, але має понад сто дуже поганих видових (успадкованих) поведінкових рис і ледь дюжину хороших. Якщо у світі співвідношення приблизно 100 : 10, то серед керівників і чиновників України воно, можливо, навіть зараз утричі гірше. Та будемо оптимістами і сподіватимемося на повну перемогу ноотехнологій і появу родинної незалежності від «Держави та її слуг». Але це станеться не завтра, а трохи пізніше.

На цьому ми припинимо наш список десятків ноотехнологій, порадимо поглянути у статтю [1] (там вказано 10) і зачекати «профільну» статтю з можливою назвою «Марш ноотехнологій», де напишемо тільки про них.

А тут ми перейдемо до виконання обіцянки надання читачам засобів для участі в побудові Ноо-України-XXI та забезпеченні надійного захисту від епідемії, пандемій, колапсів усіх видів.

Але розпочнемо з попередження, яке стосується діяльності світової інформаційної сфери. Серйозний науковий прогрес спершу виявляє себе у вигляді зливи матеріалів у ЗМІ, а також науково-популярних статей в академічних виданнях та в серйознішій частині Інтернету. Вже трошки помітний у ньому Штучний інтелект вже дещо вміє, як ми вказали на початку статті. Мріємо, що швидко подорослішає й спільними зусиллями «всіх хороших хлопців» зробить нестерпним життя всіх керівних, середніх і маленьких брехунів, які у даний момент роблять нестерпним наше життя (якщо ми маємо недолік повної довіри до кожного надукованого слова, фото, чи «спічу»). Після стартової пропаганди й обіцянок чудес під впливом перемикання уваги ЗМІ з аналізу відкриттів на рекламування реальних нещастя чи ідіотської поведінки схильних до епатажу «індивідуальностей» цікавість до опису інновацій швидко зникає. Тому ми навіть не знаємо про те, чи відбуваються якісь позитивні зрушення, чи є успіхи, чи науковцям радять «заспокоїтися» і нікого не турбувати.

Тому на практиці доля відкриттів примхлива. Інколи за них хапаються обома руками, а частіше не звертають уваги й урешті забувають. Хороший приклад — історія екології та екологічних наук. На рис. 2 вказано момент їх пропозиції (1866, Е.Геккель). Перше значне усвідомлення настало через 90 років, але серйозна екологізація не здійснена навіть зараз, а тому нам треба сподіватися на ноотехнології і ноонауки й тотальну активність і читачів, і всього їх українського оточення.

Ми пропонуємо усім уважно ознайомитися з «Нооглосарієм-1» — першим створеним нами переліком понять і термінів «з майбутнього», що повинні стати семантичною і науково-технологічною основою Вашого професійного вдосконалення та успіхів у нашій спільній боротьбі з Екологічною, Духовно-інтелектуальною та усіма іншими загрозами для наших любих нащадків.

ВИСНОВОК

Світ у цілому поповзом змінюється на краще, а кількість бактеріальних та інших ноотехнологій розпочала досить швидко зростати. Удосконалення технологій до ноорівня дає сподівання на те, що побудоване на них ноосупільство з використанням усіх можливих ноонаук стане царством масового альтруїзму і керованого економічно-соціального ноорозвитку. Разом зі зникненням алхімічно-індустріальних технологій щезнуть примари тотальної генномодифікації біосфери, усіх цивілізаційних колапсів та обіцяної безліччю лже-футурологів останньої світової війни «за рештки нафти і чистої питної води».

Ці слова з повною очевидністю формулюють висновки для «Команди Зе»: з найближчого понеділка копіюйте законодавчі та інші кроки Ірландії 1990-х років, а свої і чужі ресурси вкладайте в наявні в Україні заклади і наукові колективи, які, як у Херсоні, можуть винаходити і використовувати ноотехнології.

Після перших успіхів (не будемо акцентувати тут ці ніжні пророцтва, щоб не наврочити!) можна буде від імені вже трошки «футоризованої» України виступити на черговій Асамблеї ООН і запропонувати світу реалізувати не «17 цілей для сталого розвитку», в тексті яких вславлюється «всеохопна індустріалізація», а ноодуховлення людства і реалізацію ноосфери.

За українським ноопланом.

Додаток

Ключові терміни НООГЛОСАРІЮ-1

([15], легкодоступний електронний варіант — [16])

1. **Ноотехнології** – виробничі й інші засоби, які являють собою мудро керовані людиною природні процеси, що виключає будь-яку шкоду для біосфери і самої людини. Для ноотехнологій слід створити особливий – 7-й технологічний уклад.

2. **Ноорозвиток** – прогрес людства на основі ноотехнологій, які роблять можливим поєднання зростання його чисельності з підвищенням якості і безпеки життя кожної людини.

3. **Ноосупільство** – нова стадія еволюції людства, життєзабезпечення якого спиратиметься на ноотехнології з одночасною забороною індустріальних та інших екологічно шкідливих виробництв.

Інші терміни Нооглосарію-1

Нооавтономія – самоврядування на засадах мудрості певної частини держав і/чи різноманітних колективів їх громадян.

Нооадаптація – процес мудрого й активного пристосування особи або соціальної групи до соціального середовища.

Нооаксіологія – перспективний варіант вчення про цінності, що спирається на досягнення ноонаук і ноотехнологій.

Нооальтруїзм – безкорисливе прагнення до діяльності на благо інших, готовність заради цього зректися власних інтересів. Може стати масовим явищем тільки в умовах ноосупільства.

Нооантропоген – сучасний *період* геологічної історії Землі й еволюції людства, розпочатий на межі 2000-го року після появи перших ноотехнологій.

Нооантропосфера – частина *біосфери*, яку становить сукупність усіх людей земної кулі, життєдіяльність яких спирається на ноотехнології.

Нооархітектура – будівельне мистецтво; проектування і будівництво споруд на основі ноотехнологій.

Нообіологія – скерована на створення і використання ноотехнологій сукупність наук про життя.

Нообудинок – створене на засадах мудрості і ноотехнологій людське житло.

Нообуття – вища стадія життєдіяльності людини, що спирається на використання ноотехнологій та досягнення гуманітарних наук.

Нообізнес – мудрий варіант підприємницької діяльності.

Нообіосфера – *мудро керована людьми* оболонка Землі, яку заселяють живі організми.

Ноовикладання – мудрий і ефективний метод навчання, що спирається на новітні досягнення природничих і гуманітарних наук.

Ноовиробництво – отримання людиною бажаних продуктів на основі екологічно безпечних ноотехнологій.

Ноовиховання – базова соціалізація нових генерацій, що спирається на найвищі досягнення природничих і гуманітарних ноонаук.

Ноовлада – мудрий варіант управління суспільством і підтримки його стабільності на основі ноотехнологічного життєзабезпечення.

Ноогендер – досконалий варіант гендерних теорій, що спирається на новітні досягнення природничих і гуманітарних наук

Ноогармонія – досконала узгодженість частин суспільного, виробничого чи природного єдиного цілого, що спирається на використання ноотехнологій.

Ноогеополітика – *теорія* залежності зовнішньої *політики* держави від географічних та інших *факторів в умовах заборони індустриальних і повної перемоги ноотехнологій*.

Ноогуманізм – реалізація принципу ставлення до людини як до найвищої цінності в умовах ноосупільства і прийняття світової конвенції „Про обов’язки Людини».

Ноодіяльність – використання у виробництві ноотехнологій з одночасним врахуванням новітніх досягнень гуманітарних ноонаук.

Ноодуховність – нооваріант моральності, релігійності, піднесеності думок та вчинків членів ноосупільства в умовах повної перемоги ноотехнологій.

Ноодитсадок – дошкільний заклад вступної соціалізації молоді в умовах ноосупільства, що використовує новітні досягнення природничих і гуманітарних наук.

Ноодиференціація – мудрий поділ, розчленування цілого на якісно відмінні частини (наприклад, у випадку скерування школярів на різні профілі навчання і професійної підготовки).

Нооенергетика – енергетика, що використовує тільки ноотехнології.

Ноетологія – нооваріант сучасної етології як науки про дійсні підстави вчинків і поведінки людини в різні вікові періоди її життя.

Нооестетика – естетика ноосупільства.

Нооенциклопедія – сукупність термінів і різноманітних понять, що в цілісності охоплюють всю «ноотему».

Нооеволюція – зміна й розвиток людства чи іншого природного об'єкта на основі ноотехнологій.

Нооекологія – екологічне вчення у ноосупільстві.

Нооера – історичний період, що охоплюватиме перехід і домінування ноотехнологій і ноосупільства.

Нооесхатологія – позитивне наукове вчення про долю людства і Всесвіту у разі повної перемоги ноотехнологій над усіма іншими.

НооЗМІ – засоби масової інформації ноосупільства, що діятимуть в умовах дотримання світових конвенцій „Про ноетику журналістики», „Про обов'язки Людини» та інших.

Ноознання – наукова основа ноосупільства й ноожиттєдіяльності людства.

Ноожиттєдіяльність – самозабезпечення людства й підтримка ним стабільності біосфери на основі ноотехнологій.

Нооінформація – мудра інформація, що скерована на стабільність ноосупільства.

Нооісторія – мудрий варіант історичних учень і наук, скерованих на формування і стабільність ноосупільства, що спирається на точні генетичні та ізотопні датування археологічних та інших знахідок.

Нооідеологія – мудрий варіант суспільної свідомості в ноосупільстві.

Нооінтелект – мудрий варіант спроможності до мислення.

Ноокультура – антропологічна складова ноосупільства як сукупність нооматеріальних, соціальних і мистецьких засобів і явищ.

Нооландшафт – обгороджене людиною довкілля епохи ноотехнологій.

Ноолітература – література епохи ноотехнологій, тематично пов'язана з його розвитком та утвердженням.

Нооматеріали – екологічно безпечні будівельні та будь-які інші матеріали епохи ноотехнологій.

Ноомашина – машина епохи ноотехнологій, приязна і безпечна для людини і антропогенного довкілля ноосупільного періоду.

Нооматеріалознавство – наука про матеріали виробничого й іншого призначення епохи ноотехнологій.

Ноомедицина – мудрий засіб формування здорової людини та підтримки її плідного й тривалого життя.

Нооменеджмент – еквівалент поняття „ноодіяльність».

Нооменталітет – сформований у громадян ноосупільства високодуховний і позитивно есхатологічний спосіб мислення і ментальної діяльності.

Ноомережа – мудрий засіб інформаційного та іншого поєднання і спілкування громадян ноосупільства, створений на основі ноотехнологій квантового характеру.

Ноомислення – спосіб використання головного мозку, що переважає традиційну «мудрість» ширшими віковими рамками і використанням не тільки життєвого досвіду, а й найновіших досягнень точних і гуманітарних ноонаук.

Ноомистецтво – мистецтво часів ноосупільства, підпорядковане принципам нооморалі, нооестетики, ноовиховання, положенням світових конвенцій „Про обов’язки Людини», „Про права Людини», „Про захист дітей» та ін.

Ноомісто – трансформоване запитами ноосупільства і пріоритетами людей епохи ноотехнологій місце консолідованого перебування і діяльності великих мас людей.

Ноомораль – мораль епохи ноосупільства, яке перебороло головні недоліки т.зв. «природної моралі» виду Homo Sapiens

Ноонавчання – засвоєння молодими громадянами ноосупільства базових соціальних і виробничих ноокомпетентностей.

Ноопедагогіка – орієнтована на потреби ноосупільства інтегральна наука про індивідуалізоване формування, виховання, навчання й надання професії кожному представникові нових поколінь відповідно до його природних задатків, що призначена також для подальшої підтримки людини упродовж усього її дорослого життя

Нооповедінка – сформовані зусиллями ноопедагогіки засади і принципи індивідуальної діяльності громадянина ноосупільства.

Ноопогляди – духовні й моральні засади індивідуальної діяльності громадянина ноосупільства.

Ноополітологія – ноонаука про індивідуальну і колективну діяльність у ноосупільстві.

Ноопсихологія – нооваріант психології, що поєднує кращі досягнення класичної психології з моніторингом і використанням відкриттів молодих ноонаук про людину.

Ноопроєкти – засоби вдосконалення ноосупільства, що послідовно враховують потенціал ноотехнологій і досягнення новітніх наук.

Ноорелігія – гіпотетичне духовне вчення, що матиме в основі нооуявлення про Природу і місце в ній людини в епоху ноосупільства.

Ноосфера – втілена на основі ноотехнологій пропозиція В.І. Вернадського і його французьких колег перетворити антропосферу зі «сфери людини» у «сферу мудрості».

Ноостратегія – мудрий варіант форсайтного планування індивідуальних і колективних дій.

Ноостандарти – будь-які ноонормативи та рекомендовані показники, скеровані на формування і стабільність ноосупільства.

Ноосвітогляд – світогляд громадян ноосупільства, сформований засобами ноопедагогіки й скерований на свідоме поєднання індивідуальних і загальнолюдських пріоритетів.

Нооторгівля – обмін і придбання речей і благ у ноосупільстві з дотриманням його стандартів життєдіяльності.

Ноотранспорт – екологічно безпечний і досконалий транспорт епохи ноосупільства.

Ноошкола – навчальна установа епохи ноосупільства.

Ноофізика і ноонауки – варіант традиційних точних наук, принципом діяльності яких є ноомораль, а метою – створення і використання ноотехнологій.

Ноофілософія – філософське вчення ноосупільної епохи, що набуде евристичного характеру і подолає морально-світоглядні помилки постмодерністської філософії.

Ноофлора – флора епохи ноосупільства як частина нообіосфери.

Ноофауна – фауна епохи ноосупільства як частина нообіосфери.

Нооцивілізація – побудована після надходження 4-ої технологічно-виробничої хвилі (чи „ноохвилі») антропогенна ноосистема. Інша назва – ноосупільство.

Список використаних джерел:

- [1] Korsak K., Kiryk T., Pokhresnyk A., Korsak Y. & others (2021). On the Concept of the National Program of Noodevelopment of the Humanitarian Sphere of Ukraine (Strategies of nooprogress of anthropogenic environment in Ukraine-XXI). *International scientific journal «Grail of Science», №5 (June, 2021) with the proceedings of the: I Correspondence International Scientific and Practical Conference “Science of post-industrial society: globalization and transformation processes” held on June 4th, 2021 by NGO European Scientific Platform (Vinnytsia, Ukraine) LLC International Centre Corporative Management (Vienna, Austria)*. Pp. 258-273. (DOI 10.36074/grail-of-science.04.06.2021.049). (<https://ojs.ukrloqos.in.ua/index.php/grail-of-science/issue/view/04.06.2021>)
- [2] Facebook's new artificial intelligence can learn speech without human help. (URL: <https://internetua.com/novi-iskusstvennyi-intellekt-facebook-mojet-izucsat-recs-bez-pomosxi-luadei>) 24-05-2021
- [3] Korsak K., Korsak Y., Lyashenko L., Pokhresnyk A., (2020). Ryms'kyi klub ta inshi dosyahnennya nashykh poperednykiv u borot'bi z hlobal'nymy kolapsamy (krytychnyy analiz) [Club of Rome and other achievements of our predecessors in the fight against global collapse (critical analysis)]. *Vyshcha shkola — Higher School*, 7(192), 60-77 [in Ukrainian]
- [4] Dennis Meadows, Donella Meadows, Jorgen Randers. *Limits to Growth*. – M.: MSU, 1991; *Beyond Limits to Growth*. — M.: Progress, 1994; *Limits to Growth. The 30-Year Update*. — M.: IKC “Academkniga”, 2008 (in Russian)
- [5] von Weizsaecker, E., & Wijkman, A. (2018). *Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet*. Springer.
- [6] Kochergina, V.A. (2001). *Textbook of Sanskrit* : textbook for universities. M. : Publishers of IOSO RAO.
- [7] Balter, M. (2016). Language Wars. *V mirie nauki — In the World of Science*. №7. 82-89
- [8] Balter, M. (2016). Farmers vs. Nomads: Whose Lingo Spread the Farthest? *Scientific American*. 1 May.
- [9] Gaudin, Th. (1990). *2100 recit du prochain siecle*. Paris, Editions Payot
- [10] Klaus Schwab & Thierry Malleret (2020). *COVID-19: The Great Reset*. Geneva, July 2020 Kindle Edition (URL: <http://reparti.free.fr/schwab2020.pdf>)
- [11] Belchikova, E. (2020). *Next year meat from Yellowstone microbes will appear on the market* (URL: <https://www.popmech.ru/science/news-658833-v-sleduyushchem-godu-narynke-poyavitsya-myaso-iz-mikrobov-yelloustona/>) 10-02-2021 (in Russian)
- [12] Vernadsky W. (1925). L'autotrophie de l'humanite // *Revue generale des sciences*. 1925. No. 17/18. Pp. 495–502 (<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k171004/f500.item.zoom>).
- [13] Podbregar, N. (2021). Homo sapiens: Einzigartig kreativ. *Molecular Psychiatry; University of Granada*, 12. Mai 2021. doi: 10.1038/541380-021-01097^
- [14] Orthwein T., Scholl J., Spät P., Lucius S., Koch M., Macek B., Hagemann M., Forchhammer K. (2021). The novel P_{ii}-interactor PirC identifies phosphoglycerate mutase as key control point of carbon storage metabolism in cyanobacteria. *PNAS* February 9. 2021 118 (6) e2019988118; (<https://doi.org/10.1073/pnas.2019988118>) Appeal 13-06-2021

- [15] Certificate of copyright registration for the work "Nooglosarium (nooencyclopedia)". №55840. July 30, 2014 - Kyiv: State Intellectual Property Service of Ukraine, 2014
- [16] Korsak, K.V., & Korsak, Y.K. (2014). Nooglossary as a means of noothinking and noodevelopment of humanity in the XXI century. *RELGA*. — *RELGA*, № 7 (280), June 17. (URL: <http://www.relga.ru/Environ/WebObjects/tgu-www.woa/wa/Main?textid=3908&level1=main&level2=articles> (in Russian))

Список інших співавторів статті

Кафедра української та латинської мов ПВНЗ «Київський медичний університет»:

Бабаєвська Тетяна Григорівна; **Білозьоров** Володимир Олександрович; **Боголюбова** Марина Михалівна; **Вихор** Віктор Григорович; **Луценко** Тетяна Леонідівна; **Ляліна** Ольга Олександрівна; **Онкович** Ганна Володимирівна; **Редько-Шпак** Леся Вікторівна; **Рихлік** Людмила Петрівна; **Флегонтова** Наталія Миколаївна; **Бикова К.С., Гордієнко А.М., Коротун О.О., Рибалко Г.М.**
Антонюк Людмила Анатоліївна, ст. викл., Ун-тет менеджменту освіти НАПН України;
Артемов Володимир Юрійович, д.п.н., доцент, професор кафедри Національної академії Служби безпеки України, м.Київ;
Бойчук Олена Сергіївна, ст. викл., Київ. нац. економ. ун-тет ім. Вадима Гетьмана»;
Бойчук Наталія Олександрівна, маг. філ., Київ. нац. ун-тет ім Тараса Шевченка;
Гриценко Марина Василівна, к.ф.н., ст.н.с. Інституту вищої освіти НАПН України;
Давиденко Наталія Вікторівна, ст. викл., Київський медичний університет;
Дударенко Людмила Валеріївна, к.філ.н., Міжнародна академія екології та медицини;
Дяковський Дмитро, к.е.н., професор, Інститут екології, економіки і права, м. Київ;
Євтодюк Антоніна Володимирівна, к.ф.н., доцент, гештальт-консультант, м.Луцьк;
Києнко-Романюк Лариса Анатоліївна, к.п.н., доц., Вінницька акад. неперервної освіти;
Кнодель Людмила Володимирівна, д.п.н., проф., Київський ун-тет ім. Бориса Грінченка;
Кобельський Тарас Володимирович, магістр з біології, КНУ імені Тараса Шевченка
Корнієнко Віра Григорівна, м.філол., Інститут екології, економіки і права, м. Київ;
Кузьмінець Микола, д.техн.наук., Національний транспортний ун-тет, м.Київ;
Кузьмінець Оксана, к.с/г.н., Націон. ун-тет біоресурсів та природокористування, м.Київ;
Кулик Оксана Миколаївна, здобувач Інституту вищої освіти НАПН України;
Лісовська Любов Володимирівна, проректор Інституту екології, економіки і права, м. Київ;
Лукьяненко Ігор Володимирович, магістр з фінансів, МАУП, м. Київ
Ляшенко Лариса Миколаївна, к.п.н., доцент, Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка;
Максименко Геннадій, ГО «Центр-99», голова правління, здобувач PhD, м. Київ;
Максименко Олена Валеріївна, ГО «Центр-99», засновник Наукового сектору, м. Київ;
Муляр Галина, к.іст.н., доцент, Академія праці, соціальних відносин і туризму, м.Київ;
Парапан Василь Борисович, директор Центру «Практична філософія», м. Київ;
Петрукович Світлана Вікторівна, к.п.н., доцент, Ніжинський ДУ ім.Миколи Гоголя;
Пилипенко Світлана Павлівна, к.ф.н., доцент, Київський медичний університет;
Поляк Ольга Вікторівна, к.п.н., доцент, Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка;
Соловей Ніна Василівна, к.філ.н., доцент, Київський нац. ун-тет імені Тараса Шевченка;
Сонько Сергій Петрович, д.геогр.н., проф., Уманський національний ун-тет садівництва;
Тарутіна Зінаїда Євгенівна, к.мед.н., экс-працівник Інституту вищої освіти НАПН України;
Тименко Володимир Петрович, д.п.н, проф., Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука;
Томіна Ю.О., к.п.н., доц., Київський нац. торговельно-економічний університет;
Тополь Ольга Володимирівна д.ф.н., проф., Нац. пед. ун-тет імені М.П.Драгоманова;
Тростянецький Олексій Іванович, аспірант, Нац. пед. ун-тет імені М.П.Драгоманова;
Уваркіна Олена Василівна, д.ф.н., проф., Національний-технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
Ховпун Олексій С., к.юрид.н., зав. каф., Академія праці, соціальних відносин і туризму;
Чорний Олександр Олексійович, д.ф.н., проф. зав.каф. права, філософії та політології, Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г.Шевченка;
Чорнойван Ганна Петрівна, к.п.н., Інститут вищої освіти НАПН України;
Шакун Наталія Валеріївна, к.ф.н., доц., Чернігівський націон. технологічний ун-тет;
Шевчук Ірина Костянтинівна, ст. викл. Київський медичний університет;
Шугалій Наталія Євгенівна, к.п.н., доц., Ніжинський нац. ун-тет імені Миколи Гоголя.